

prof. dr hab. Hanna Tadeusiewicz
Katedra Informatologii i Bibliologii
Uniwersytet Łódzki

Recenzja rozprawy doktorskiej Magdaleny Górki wykonanej
pod kierunkiem prof. dr hab. Jolanty Chwastyk-Kowalczyk

Pani mgr Magdalena Górka przedstawiła w pracy doktorskiej czasopisma edukacyjne Polskiej Macierzy Szkolnej w Londynie redagowane przez Aleksandrę Podhorecką w latach 1970-2006 pt. „Dziatwa”, „Razem Młodzi Przyjaciele” i „Poradnik Metodyczny”.

Na tę obszerną rozprawę (365 ss. wydruku komputerowego tekstu podstawowego oraz 50 ss. załączników) składa się z części wprowadzającej (ss. 3-88) i zrzębu głównego (ss. 89-365).

Wstęp przynosi założenia i metody badawcze, stan badań nad periodykami, którym Autorka poświęciła swą rozprawę, oraz jej układ, podział na rozdziały i podrozdziały, podając ich tematykę, także część uzupełniającą tekst. Wydaje się słuszne załączenie literatury przedmiotu, którą wykorzystano w kolejnych częściach pracy, opisując zgodnie z zasadami opisu bibliograficznego. Literaturę umieszczono w licznych przypisach u dołu stronic, co ułatwia korzystanie z niej.

Tłem do prezentacji wybranych trzech czasopism edukacyjnych wydawanych w Londynie jest nakreślony rys historyczny emigracji polskiej w Wielkiej Brytanii w latach 1939-2016. Następnie Autorka dokonała przeglądu periodyków polskich ukazujących się w XX i XXI wieku na Wyspach Brytyjskich.

Ważnym rozdziałem pracy jest ten, który przedstawia dzieje Polskiej Macierzy Szkolnej w Zjednoczonym Królestwie. Czytelnik dowiaduje się z dalszego tekstu o działalności wydawniczej PMS oraz o kolejach życia i pracy redaktorki analizowanych periodyków – Aleksandry Podhorodeckiej.

Ta część wprowadzająca w tematykę rozprawy nie jest wynikiem własnych badań Pani M. Górki, ale jest zgrabnie skonstruowaną rozprawką, umiejętnie wykorzystującą literaturę, przywołaną w przypisach, napisaną poprawną polszczyzną o tym co najważniejsze historycznie i biograficznie. Mimo dyscypliny faktograficznej, rozdziały wstępne (rozdz. 1-4) zajmują blisko 90 stronic i z pewnością można byłoby je skrócić bez szkody dla całości tekstu, który byłby wówczas bardziej zwarty, łatwiejszy w lekturze.

Z przytoczonego stanu badań wynika, iż czasopisma będące przedmiotem studiów Pani Magister nie zostały dotąd opracowane, tak więc wybór tematu rozprawy doktorskiej jest właściwy, bowiem stanowi naukowy wkład Autorki w studia czasopiśmiennicze XX i XXI-ego wieku.

Podstawowy zrąb ocenianej pracy stanowi prezentacja trzech periodyków edukacyjnych PMS w Londynie, podzielona na rozdziały (5.1, 5.2 i 5.3), traktuje kolejno o czasopismach: „Dziatwa” (1970-2006), „Razem Młodzi Przyjaciele” (1962-2006) i „Poradnik Metodyczny” (1978-2006) wraz z poprzedzającymi go tytułami („Wychowanie Ojczyście”, „Wychowanie i Słowo Ojczyście”, „Słowo Ojczyście”). Każdy podrozdział ma podobną konstrukcję, co stanowi zaletę rozprawy, umożliwia bowiem porównać bez trudu omawiane periodyki.

Omówienie każdego czasopisma rozpoczyna Pani Górka od przedstawienia historii powstania i cech formalno-wydawniczych, podaje skład redakcji, nazwiska współpracowników i autorów, także nakład, częstotliwość ukazywania się, objętość, format i cenę. Nie pomija szaty graficznej, ocenia jej poziom, porównuje stan wszystkich trzech tytułów pod kątem wartości i różnorodności materiałów ilustracyjnych. Wszystkie te informacje (z wyjątkiem danych historycznych) zaczerpnęła Doktorantka z bardzo szczegółowego oglądu samych egzemplarzy badanych czasopism.

Szczególnie ważne w postępowaniu badawczym Magdaleny Górki są podrozdziały zawierające analizę jakościową i ilościową zawartości każdego z trzech prezentowanych tytułów, stanowiły najtrudniejsze dla Autorki, ale zarazem najciekawsze dla czytelnika fragmenty rozprawy. Owa analiza pokazuje znaczenie

omawianych czasopism dla edukacji młodego pokolenia Polaków żyjących na obczyźnie, świadczy jednocześnie o umiejętności Pani Magister przeprowadzenia oglądu ich treści pod względem jakościowym i ilościowym.

Nie tu miejsce na streszczenie pracy M. Górki, mogę jednak stwierdzić, że Autorka dokładnie spenetrowała zawartość treściową badanych czasopism, co dało w efekcie szczegółowy obraz trzech edukacyjnych periodyków Polskiej Macierzy Szkolnej wydawanych w Londynie, pozwoliło nadto określić rolę redaktor Aleksandry Podhorodeckiej w przygotowaniu ich do druku i nadaniu (przy udziale współpracowników i autorów) zadowalającego poziomu merytorycznego i wydawniczego.

Wartościowym uzupełnieniem recenzowanej rozprawy jest bogaty materiał ilustracyjny (kolorowe reprodukcje okładek, rysunki, 58 fotografii), 38 tabel i wykresy zamieszczone w tekście wykonane przez Autorkę, ponad 1600 przypisów. Bibliografia załącznikowa, na którą składają się źródła archiwalne (listy, protokoły, wykazy, zaproszenia, sprawozdania); roczniki sześciu wykorzystanych czasopism oraz druki zwarte i artykuły w prasie – ułożone w porządku alfabetycznym nazwisk autorów lub tytułów utworów. Magdalena Górka uwzględniła nadto źródła informacyjne, m.in. akta prawne, raporty, wywiady, bibliografie, słowniki, encyklopedie oraz strony internetowe.

Dobrze, że Autorka sporządziła indeks osobowy, co umożliwia w pełni wykorzystanie informacji zawartych w tekście pracy, nie zapomniała o anglojęzycznym streszczeniu i słowach kluczowych.

Te materiały (ss. 366-414) stanowią istotną część rozprawy, świadczą o skrupulatności Doktorantki, o jej umiejętności sporządzania opisów bibliograficznych, przypisów, indeksów i wykazów oraz starannego zgromadzenia literatury.

Rozprawę pióra mgr Magdaleny Górki pt. *Czasopisma edukacyjne Polskiej Macierzy Szkolnej w Londynie redagowane przez Aleksandrę Podhorodecką w latach 1970-2006* oceniam bardzo pozytywnie. Lektura tekstu upoważnia mnie do stwierdzenia, iż praca spełnia warunki stawiane rozprawom na stopień doktora,

stanowi uzupełnienie wiedzy o dziejach polskich czasopism wydawanych poza granicami Polski. Jest na tyle wartościowa, że powinna się, po wprowadzeniu znacznych skrótów ukazać drukiem o co wnioskuję. Tak więc Autorka recenzowanej pracy powinna być dopuszczona do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Hanna Todekiewicz

Łódź, w sierpniu 2017 r.